

Ubegeistrede franskmenn

-JEG ER I TVIL om hvor dypt den franske Europa-begeistringen stikker, sier Øyvind Østerud, professor i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Han mener interessen for europeisk samarbeid har gått i faser i Frankrike - helt siden andre verdenskrig.

EF VAR I HØY GRAD et økonomisk gjenreisningsprosjekt. Markedene måtte utvides, de ble for små på nasjonalt nivå. Dessuten var det europeiske samarbeidet et forsøk på å binde Vest-Tyskland inn i Europa. Derfor har aksene Bonn-Paris vært en helt avgjørende drivkraft i EF-samarbeidet, sier Østerud til Eureka.

I tillegg hadde engasjementet en utenrikspolitisk side for Europa som jeg mener var sentral; de store europeiske landene var redusert til tredje rangs makter etter krigen. De hadde lite å tape på å samarbeide. De kom helt i skyggen av supermaktene, og det var en ny situasjon for disse landene. Samtidig mistet de koloniene - de ble enormt redusert i storpolitisk sammenheng og hadde derfor mye mindre å rivalisere om. Et EF-samarbeid var måten å hevde både Frankrike og Vest-Tyskland i internasjonal sammenheng på, sier Østerud. Han fortsetter:

DETTE SAMARBEIDET forutsatte langt på vei en likeverdig posisjon innad i EF mellom Frankrike, Vest-Tyskland og Italia. Den sterke strømmingen for

Europa særlig i Frankrike og Italia, er dels grunnet denne oppfatningen om at de var likeverdige innenfor EF-institusjonene og kunne nedlegge veto der viktige interesser sto på spill.

Østerud minner om at gaullismen hadde vind i seilene på sekstitallet nettopp fordi det oppsto en situasjon som truet fransk suverenitet. Det gjaldt særlig spørsmålet om flertallsavgjørelser. De Gaulle sa nei til flertallsvedtak og trakk Frankrike midlertidig ut av EF-samarbeidet.

Selv om integrasjonen i EF skjærer seg dypere ned i økonomien og politikken frem mot det indre marked, er Østerud i tvil om at det har rukket å manifestere seg en felles europeisk kultur og identitet i Frankrike. Han tror heller ikke at det gjelder for de andre medlemslandene.

-EF har i det siste benyttet seg av symboler, som for eksempel Europa-flagget, og Kommisjonen har også gitt ut et historieverk som skal vise den felles europeiske utviklingen.

ALT DETTE er ledd i et forsøk på å skape en slik identitet knyttet til Europa. Dette har klare paralleller til den klassiske nasjonsbyggingen i det forrige århundre, mener han.

-På samme måte ble det forsøkt å bygge opp et Frankrike etter den franske revolusjonen - ved å spille på flagget og historieskrivningen - men det viste seg at den franske identiteten ikke stakk så dypt. Den

var først og fremst lokal og regional. I 100 år etter revolusjonen var fremdeles den franske identiteten meget beskjeden for store deler av befolkningen. Øyvind Østerud uttrykker det til og med så sterkt at symbolbruk og historieskrivning for å skape en felles identitet har vist seg å være desto viktigere jo mer splittet en nasjon har vært. Han mener derfor at en utstrakt bruk av symboler kan virke mot sin hensikt.

DET ER REIST spørsmål i fransk debatt i dag om hvor langt EF-samarbeidet kan gå. I første rekke skyldes debatten den tyske samlingen og den forrykkelsen av makt som denne innebærer, sier Østerud, og han mener at det er tilløp til en ny-gaullistisk orientering i Frankrike som er helt annerledes i forhold til situasjonen for et par år siden.

-Noe av bakgrunnen for Europa-begeistringen i Frankrike etter de Gaulle ligger i at Frankrike har vært en sentral partner som har dominert europeisk samarbeid. Samarbeidet har vært en måte å gjenreise Frankrike på - økonomisk og politisk. Det er ikke sikkert at det på lang sikt peker i retning av en oppløsning av identiteten knyttet til Frankrike. Kanskje strekker samarbeidsviljen seg så langt som den franske suvereniteten tillater det. Det vil med andre ord si at identiteten er praktisk motivert, og ikke løftet opp på et høyere europeisk nivå.

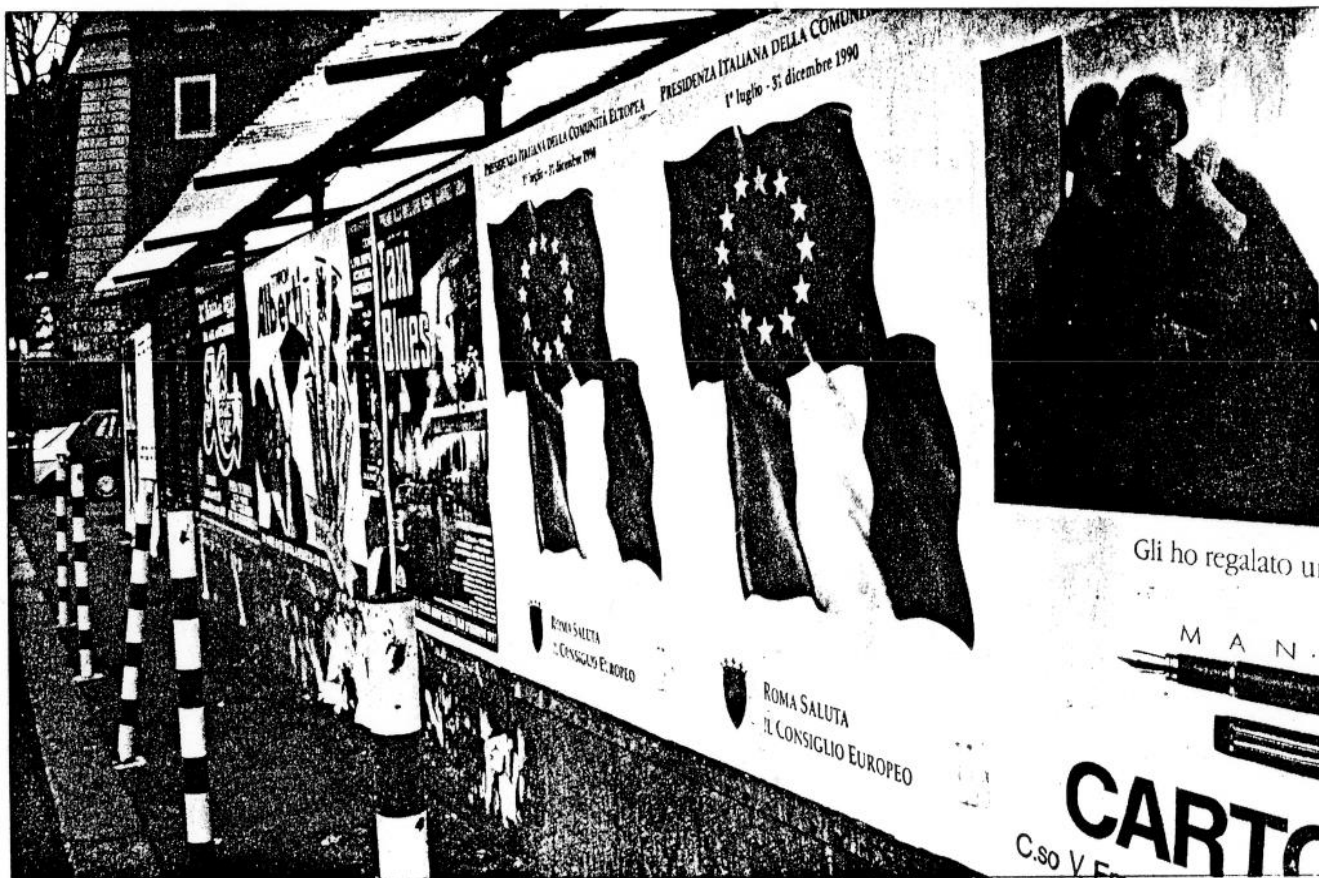
-Jeg ser paralleller i den franske uroen over tysk samling i dag og den reaksjonen som de Gaulle hadde mot EF i 60-årene. Tysk

samling kan være en mulig trussel mot Frankrikes posisjon i EF og dermed kjøle ned noe av franskmennenes begeistring for Europa, avslutter professor Øyvind Østerud.

Kjersti Løken

UBEGEISTRET: Professor Øyvind Østerud sår tvil om den franske Europa-begeistring. Mon tro om dette er reaksjonen hos et lite, men representativt utvalg av franskmenn når spørsmålet om europeisk identitet bringes på banen? (Foto: Jarl M. Andersen)

SYMBOLBRUK: I fransk reklame fokuseres det på europeisk identitet - mot alt som har med amerikansk og japansk å gjøre. (Foto: Kjersti Løken)

...men mer europeiske enn briter og skandinaver

ITALIENEREN RULLER med øyeeplet. Ser helt uforstående ut. Franskmannen tapper seg på tinningen med pekefingeren og gir uttrykk for sin holdning på den måten. -Que! Er dere utenfor EF - helt frivillig! -Franskmenn og også italienere er mer europeiske enn briter, skandinaver og øst-europeere, slår Stein Tønnesson ved Institutt for Fredsforskning (PRIO) fast overfor Eureka.

FRANSMENNENE er mer orientert om Europa enn de var for 10-20 år siden, fortsetter han. Tønnesson er historiker og forsker ved PRIO,

og har gjort seg tanker om de europavennlige franskmennene etter flere reiser i Frankrike.

-Det har skjedd en stor endring i den franske holdningen til Europa siden president Charles de Gaulles tid - da var de mer nasjonalistiske. Etter de Gaulle skulle fransk ungdom være verdensorientert og solidariske med den tredje verden. Derfor var det ikke så viktig å være fransk eller europeer. Interessen for den tredje verden tapte seg med kolonifrigjøringen. Og på begynnelsen av 80-tallet var det en sterk fremvekst av en europeisk identitet, og en pro-EF-holdning i Frankrike. Denne holdningen var sterk spesielt blant ungdom.

-Mitterand gikk for eksempel til valg som president i 1981 med slagordene; «Frankrike - la oss samle det.» og «Europa - la oss lage det.» Frankrike ble betraktet som noe som tilhørte fortiden og som skulle samles om det som tilhører fremtiden, det vil si Europa, mener Tønnesson. Han peker på reklamen som en av

hovedgrunnene til at franskmenn er så opptatt av det som har med Europa å gjøre.

-Reklamen er en viktig sektor for meningsdannelse i Frankrike. Reklamen er mer intellektuell i Frankrike enn i andre land, og den er mer akseptert som ytringsform. I fransk reklame fokuseres det på en europeisk identitet - mot alt som har med amerikansk og japansk å gjøre.

Den franske reklamen slår imidlertid generelt dårlig an i andre europeiske land, i følge Tønnesson, og han mener det er en hemsko med

denne Europa-ivrige innstillingen hos franskmennene at det er franskmennene selv som driver den frem.

-Det at franskmennene er så positive til Europa, behøver

dessuten ikke å være en langvarig tendens. Nå har den vart i 10 år og den kan forsvinne igjen. Stemningen kan skifte. Det finnes likevel ingen tegn som tyder på at franskmennene vil bli mindre interessert i Europas framvekst i den nærmeste framtid. Med mindre de skulle komme til å føle sympati for øst-europeernes nasjonalisme og selv bli mer orientert om nasjonalstaten, avslutter Stein Tønnesson.

Kjersti Løken

